

Onderwerp Risicoanalyse collectieve zonnedaken	
Nummer	2018/620902
Portefeuillehouder	Sikkema, C.Y.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	ECDW
Auteur	Jong, E. de
Telefoonnummer	023-5113447
Email	edejong@haarlem.nl
Kernboodschap	Naar aanleiding van de motie “Voorkom stagnatie coöperatieve zonnedaken” heeft Kennemer Energie in opdracht van de gemeente Haarlem een onderzoek uitgevoerd die de oorzaken van stagnatie, de barrières en risico’s, rondom deze projecten in beeld brengen. De meeste barrières en risico’s blijken goed beheersbaar en daar wordt ook al op ingezet, bijvoorbeeld door middel van het maken van maatwerkafspraken tussen energiecoöperatie en gebouweigenaar. Een “waarborgfonds” als oplossing wordt afgeraden. De gemeente kan voornamelijk een bijdrage leveren aan de ontwikkelfase van de projecten en zet haar faciliterende rol hierin voort.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie als reactie op de motie “Voorkom stagnatie coöperatieve zonnedaken”.
Relevante eerdere besluiten	- Motie Vreemd: Voorkom stagnatie coöperatieve zonnedaken (2018/146983) in raadsvergadering 15 maart 2018
Besluit College d.d. 20 november 2018	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

Op 15 maart 2018 heeft de raad de motie “Voorkom stagnatie coöperatieve zonnedaken” ([2018/146983](#)) aangenomen en draagt hiermee het college op om met een notitie te komen waarin een oplossing wordt gezocht om het risico van stagnatie te ondervangen. Met deze informatienota wordt deze motie afgedaan.

De constructie coöperatieve zonnedaken, ook wel collectieve zonnestroom genoemd, maakt het mogelijk voor bewoners zonder (geschikt) dak om samen te investeren in zonne-energie op het dak van een ander. Deze bewoners zijn samen eigenaar van het collectieve zonnedak en worden een energiecoöperatie genoemd. Collectieve zonnestroomprojecten zijn technisch, financieel, juridisch en organisatorisch complexe projecten en daarom niet zomaar realiseerbaar voor elke bewoner. Desondanks is er een veel interesse onder de Haarlemmers om deel te nemen aan dergelijke projecten.

Om hen hierin te ondersteunen en om actief projecten te realiseren is in 2016 een opdracht gegeven aan Stichting Kennemer Energie (SKE). Deze partij is gevraagd om de risico's van stagnatie in beeld te brengen en oplossingsrichtingen aan te dragen. (Zie ook Tussenbericht juni 2018 Motie 23.3 Voorkom stagnatie coöperatieve zonnedaken ([2018/366152](#)) in commissie beheer 13 september 2018.) Zaken die de realisatie van projecten belemmeren worden barrières genoemd. En wanneer een project gerealiseerd is spreken we over risico's. Risico's kunnen financiële consequenties voor de energiecoöperatie hebben.

In deze nota worden de meest opvallende resultaten van het onderzoek, de mogelijke oplossingsrichtingen en de rol van de gemeente benoemd. Zie bijlage 1 voor het rapport.

2. Kernboodschap

Er is uitgebreid afgestemd met stakeholders en experts over mogelijke oplossingsrichtingen en rolverdeling van partijen.

Naast de praktijkervaring van Kennemer Energie is de input bij lokale initiatieven opgehaald en zijn landelijke belangenverenigingen bevroegd. Eén van de oplossingsrichtingen die eerder vanuit het initiatievennetwerk werd genoemd is een “waarborgfonds”. Daarom is deze specifiek meegenomen in het onderzoek. Ook het risico genoemd in de motie: “sloop van het gebouw gedurende de looptijd van het project”, is onderdeel van het onderzoek. Ten slotte is er aandacht voor bij welke partij de risico's belanden en wordt in deze informatienota ook de rol van de gemeente beschreven.

De risico's zijn goed te managen

Er zijn diverse beheerstrategieën om de risico's binnen de perken te houden. Zoals het sluiten van verzekeringen, het vastleggen van afspraken in het contract met de gebouweigenaar, het uitvoeren van een zorgvuldig haalbaarheidsonderzoek. Twee risico's blijken nog niet geheel afgedekt, maar deze worden geclassificeerd als “gezond ondernemersrisico” voor de energiecoöperatie (Bijlage 1, pagina 6). SKE gaat hiermee aan de slag.

Het risico van sloop van het gebouw gedurende de looptijd van het project is te managen door vooraf (maatwerk)afspraken vast te leggen met de gebouweigenaar

Er is onderhandelingsruimte in de contracten die tussen gebouweigenaar en energiecoöperatie worden gesloten. Indien een gebouweigenaar niet voor 15 jaar kan garanderen dat het dak beschikbaar blijft voor de energiecoöperatie, kunnen er afspraken worden gemaakt over bijvoorbeeld het verdelen van de financiële consequenties of het vinden van een alternatief dak. Naast sloop kunnen verkoop of dakonderhoud aanleidingen zijn waardoor de zonnestroominstallatie voor het einde van de looptijd van het project moet worden verwijderd. Elk project is anders en vraagt daarom om een maatwerkoplossing. Energiecoöperatie Haarlem Noorderlicht lost het op door zelf een financiële reserve aan te leggen en heeft met de gebouweigenaar specifieke voorwaarden afgesproken waaronder de samenwerking mag worden beëindigd.

Een Haarlems waarborgfonds wordt afgeraden als oplossingsrichting

In het rapport worden diverse oplossingen genoemd voor het beheersen van de risico's. Een waarborgfonds, zoals gesuggereerd wordt door initiatiefnemers uit de stad, behoort niet tot de oplossingen. Een waarborgfonds is een financiële reserve die door de energiecoöperaties samen wordt opgebouwd. Het idee is dat indien een project omvalt deelnemers financieel kunnen worden gecompenseerd uit dit fonds. Het ontwikkelen, vullen en beheren van een fonds gaat ten koste van de business case voor de deelnemers van de energiecoöperatie. Deze business case is al krap en er zijn andere manieren om de risico's af te dekken. Daarom wordt het waarborgfonds afgeraden.

Op kleinere schaal kan per project het voorbeeld van energiecoöperatie Haarlem Noorderlicht worden gevolgd. Daarnaast wordt er landelijk gesproken over "een revolverend ontwikkelfonds" om de risico's m.b.t. de ontwikkelfase af te dekken. Gemeente Haarlem en Kennemer Energie volgen deze ontwikkelingen met interesse.

De gemeente kan bijdragen aan het verlagen van de barrières tijdens de ontwikkelfase, de risico's tijdens de looptijd van het project zijn onderdeel van het ondernemersrisico van de energiecoöperatie.

De gemeente heeft een stimulerende en faciliterende rol bij het van de grond krijgen van collectieve zonnedaken. Deze rol pakken we dus al. Daarvoor wordt onder andere ingezet op communicatie om de bekendheid in de stad met het thema te vergroten, het beschikbaar stellen van subsidie voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken, het opzetten en bijhouden van een netwerk, en de opdracht aan Stichting Kennemer Energie (2016-2018) om professionele ondersteuning aan initiatieven te leveren en actief projecten te realiseren.

De gemeente heeft geen zeggenschap over de inhoud van de projecten. Het eigenaarschap hiervoor ligt bij de energiecoöperatie. Bewoners kunnen deelnemen in de coöperatie en gaan daarmee akkoord met de manier waarop het project is georganiseerd en het daarbij komende risicoprofiel. De leden hebben zelf invloed op de mitigatiestrategieën om de risico's te managen, zoals het afsluiten van een verzekering. En aan de andere kant ontvangen ze ook de financiële baten uit het project. Het is wel de verantwoordelijkheid van de gemeente om mee te denken met

oplossingen. Ook in het geval van belemmerende wet- en regelgeving kan de gemeente actief een lobbyrol richting andere overheden oppakken.

3. Consequenties

- De gemeente blijft actief samenwerken met lokale energievoerders, Kennemer Energie en landelijke belangenplatforms zoals Hieropgewekt en bespreekt daarbij de invulling van haar rol.
- Kennemer Energie gaat specifiek aan de slag met de twee risico's die uit het onderzoek naar boven zijn gekomen en nog onvoldoende zijn afgedekt.
- Kennemer Energie volgt actief de landelijke ontwikkelingen rondom een mogelijk "revolverend ontwikkelfonds" en levert vanuit hun ervaringen input om deze ontwikkeling zo goed mogelijk bij de praktijk aan te laten sluiten.
- De gemeente blijft jaarlijks €20.000,- subsidie beschikbaar stellen aan initiatieven voor collectieve zonnedaken voor zaken als het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek, inhuur expertise en communicatie en ledenwerving. Collegebesluit 10 juli 2018 ([2018/291586](#))
- Gemeente Haarlem neemt met partners Kennemer Energie en Stadsgarage deel aan een Europese subsidieaanvraag: Empowering the Citizens. Het doel is om een toekomstbestendig model (verder) te ontwikkelen voor de realisatie van collectieve zonnestroomprojecten. Als de subsidie wordt toegekend dan biedt dit een mooie kans om in Europees verband oplossingen te ontwikkelen om collectieve zonnestroomprojecten sneller te realiseren. Het toekennings- of afwijzingsbesluit volgt december 2018. Zie ook het Collegebesluit van 20 februari 2018 ([2018/71723](#)).

4. Vervolg

Kennemer Energie publiceert de bevindingen uit dit onderzoek via hun website, zodat ook andere initiatieven lokaal en landelijk kunnen profiteren van de inventarisatie.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Risicoanalyse zonnestroomdaken via de Postcoderoos regeling.